

Волонтерський рух в Україні : суть і напрямки діяльності.

Постановка проблеми: Волонтерська діяльність є основою побудови та розвитку громадянського суспільства. Потреба у ефективній роботі системи соціального захисту постає перед нами як ніколи, проте робота установ соціального захисту неможлива без висококваліфікованих працівників, які досконало володіють усіма необхідними професійними навичками та вміннями. Одним із таких напрямків соціальної допомоги є участь добровольців у здійсненні цілого ряду соціальних послуг для тих, хто їх потребує. Іншими словами – волонтерська робота. Волонтерство це неоплачувана, свідомо, добровільна діяльність на благо інших. Будь-яка людина, що свідомо і безкорисливо трудиться на благо інших, може називатися волонтером. Волонтери важливі для кожного суспільства, так як їх праця є корисною і не несе ніяких матеріальних здобутків. Формування великого руху добровольців – є одним з важливих шляхів до продуктивної соціальної роботи в будь-якій державі.

Мета: Виявити оптимальну форму організації волонтерського руху в Україні на сучасному етапі. Для досягнення даної мети ми ставимо наступні **завдання:**

- Визначити основні поняття, щодо проблеми вивчення волонтерської діяльності.
- Проаналізувати особливості функціонування волонтерської діяльності в Україні.

Виклад матеріалу: Одним із найбільш значущих результатів Революції Гідності стало виникнення волонтерського руху. Про волонтерський рух в Україні сьогодні з захопленням говорять у багатьох країнах світу, називаючи це явище унікальним. Розквіт волонтерської діяльності у нас припав на час Революції Гідності і початок війни на Донбасі. У надзвичайно складний період саме цей рух об'єднав суспільство, створив дієву структуру громадських організацій, груп людей, готових взяти на себе вирішення найбільш нагальних і болючих проблем держави. Сьогоднішньому волонтерському руху в Україні мало аналогів не тільки в країнах колишнього СРСР, а й на Заході, звідки, власне, й прийшов термін «волонтерство». Слово «волонтер» походить від французького *volontaire* (доброволець), яке в свою чергу запозичено з латинського *voluntarius* (*voluntas* – вільне волевиявлення, *volō* – бажання, намір). Тобто волонтерство — добровільна безкорисна суспільно важлива діяльність. (3) Це в першу чергу – особиста безпосередня участь у вирішенні певної суспільно важливої проблеми. Також визначальним є принцип добровільності, адже волонтер діє за покликом душі, з почуття потреби реалізувати свою громадянську позицію (саме такі люди формують суспільну свідомість). Діяльність волонтерів безкорислива, неприбуткова. Вони не отримують ні зарплати, ні жодної матеріальної вигоди, все роблять безкоштовно. І єдина їх нагорода – визнання громади, що може трансформуватись в обрання на різні державні посади чи висування на нагородження медалями та орденами. І нарешті, волонтерська робота носить суспільно важливий характер, тобто спрямовується на вирішення проблеми, що турбує багатьох громадян і з певних причин не може повністю вирішитись зусиллями держави. В цілому до 2014 року волонтерський рух в Україні розвивався досить слабо, у порівнянні з іншими країнами світу. Згідно рейтингу World Giving Index в 2010 році Україна займала лише 150 місце (тільки 5 процентів населення було залучено до волонтерської роботи). Але Революція Гідності, анексія Криму та війна на Донбасі все змінили. Без волонтерів не було б Майдану. Вірніше, він би зібрався, але навряд чи вистояв без надійного по-справжньому народного волонтерського тилу. Всі пам'ятають, як кияни показали всій країні приклад дивовижної самоорганізації заради досягнення головної мети – змінити Україну, зробити її правовою європейською державою. Кожну добу на Хрещатик добровільно, за покликом душі приїздили і приходили тисячі містян, готових надати безкоштовну допомогу мітингувальникам. Волонтери взяли на себе велику частину роботи з облаштування комфортного перебування людей на Майдані. Вони організували польові кухні, встановлювали намети, надавали необхідну інформацію. Волонтерами ставали також і

професіонали – медики, юристи, психологи – що прагнули якимось фахово допомогти однодумцям. За лічені дні виникли десятки волонтерських ініціатив та інтернет-проектів: наприклад, «#єврохостел» (допомога по розміщенню протестувальників в квартирах киян), «Євромайдан.SOS», «Майдан Медик»... Волонтери у зоні проведення АТО були чи не єдиною активною групою, яку могли сприймати тимчасово контролюючі українські території сили. Насамперед це стосувалося місцевих волонтерів. Так, пастор церкви «Добра вість» П. Дудник разом із командою волонтерів вивіз із Слов'янська майже 3 тис. чол. 21 Створений на базі фонду Р. Ахметова «Розвиток України» гуманітарний штаб «Допоможемо» у взаємодії з міжнародними організаціями, обласними державними адміністраціями, волонтерськими та громадськими організаціями є найбільшим приватним агрегатором благодійної допомоги жителям Донецької та Луганської областей, які постраждали в ході військових дій. Основними видами діяльності цієї громадської структури є евакуація людей з окупованих територій, доставка у звільнені міста та в зону АТО гуманітарної допомоги, розселення постраждалих в санаторіях, таборах в місцях, вільних від проведення військових дій, адресна допомога. Можливо, найбільш значущим результатом Революції Гідності, крім усвідомлення українцями необхідності побудови національної держави, стало виникнення волонтерського руху – важливої складової громадянського суспільства і головної рушійної сили реформування країни. Після анексії Криму і початку війни на Донбасі волонтерство піднялось на найвищий рівень розвитку за весь час незалежності України. У грудні 2014 року на замовлення Організації Об'єднаних Націй компанія GfK Ukraine провела загальнонаціональне дослідження стану волонтерства в Україні. Згідно висновків дослідження, українці визнають велику роль волонтерського руху в суспільних процесах: 62% визнають роль волонтерів у політичних змінах останнього року, 85% вважають, що волонтерський рух допомагає зміцненню миру, а 81% схильні вважати волонтерський рух обов'язковою складовою громадянського суспільства. Майже чверть українців (23%) мали досвід волонтерства, із них 9% почали займатись волонтерством протягом останнього року. Основним напрямом діяльності волонтерів у 2014 році стала допомога українській армії та пораненим – цим займалися 70% волонтерів. До подій Майдана найбільш актуальними напрямками діяльності були допомога соціально незахищеним групам населення та благоустрій громадського простору. Думаю, що років через двадцять школярі з величезним подивом будуть читати перелік речей, які гостро потребували українські солдати на передовій у 2014—2015 роках. Ось список, розміщений на одному з волонтерських сайтів в соцмережах влітку 2014-го: «Бронежилети, каски кевларові, розвантажувальні жилети, камуфляж, білизна, медикаменти, вітаміни, біноклі, тепловізори, берці, кросівки, футболки, шкарпетки...» І все це діставали, а потім везли на лінію фронту добровільні помічники армії. Пам'ятаєте популярний анекдот того часу: "Якщо українцям сказати, що для перемоги необхідна ядерна боєголовка, то її через дві години не тільки зберуть, але і привезуть волонтери. З чаєм на додачу". Приведу також цитату з інтерв'ю, яке дав журналістам одного з українських видань захисник донецького аеропорту Дмитро: "Наша група трималася в аеропорту на одних волонтерах. У сам аеропорт вони не могли прорватися, але привозили допомогу на український блокпост в Піски. Вони везли їжу, предмети гігієни, одяг і взуття, тепловізори, приціли та інше спорядження. Все це нам передавали від простих українців. Держава, крім автоматів і патронів, нічого не давала. Були ще бронежилети, але дуже погані, волонтери нам привезли нормальні – 4-го класу захисту. Ми знали, що про нас пам'ятають, відчували підтримку народу". Не буде перебільшенням сказати, що саме завдяки волонтерам у 2014 році країна зберегла свій суверенітет, зупинила російську агресію на сході та відновила боєздатну армію з високим моральним духом. Слід визнати, що волонтерський рух на окупованих територіях України перебуває у важких умовах. Представники квазідержавних утворень не визнають діяльність неконтрольованих ними громадських об'єднань, що змушує волонтерів або співпрацювати із «новою владою», або вести підпільну діяльність. Так, волонтери Донецька, які були вимушені діяти анонімно, влітку 2014 р. забезпечували продовольством, медикаментами та

засобами гігієни гуртожитки, в яких проживали біженці з небезпечних районів міста, організували пункти безкоштовного харчування для тих громадян, що опинилися на межі виживання.

Висновки: У 2014 р. волонтерський рух в Україні за масштабом поширення став показовим виявом громадської самоорганізації. За умов розбалансування системи державного управління, браку ресурсних можливостей та зовнішньої агресії волонтерські організації виконують функції держави із забезпечення силових структур та постраждалих громадян в ході збройного протистояння. Вирішальну роль у цьому процесі відіграє патріотичний підйом в українському суспільстві, що призвів до появи безпрецедентної кількості волонтерів й жертводавців.

Список використаної літератури:

1. *Воїни добра. Георгій Тука.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/person/2014/09/18/180486/>
2. *Горелов Д. М., Корнієвський О. А., д. політ. н., доц., Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп. – К.: НІСД, 2015. – 36 с.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/volonter-697e4.pdf>
3. *Михайло Матяш.* «Українське волонтерство – явище унікальне». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579-ukrainske-volonterstvo-avise-unikalne-jomu-zavdacuemo-suverenitetom.html>
4. *Шульга М.О.* Волонтерство. Матеріали до Національної доповіді «Політика інтеграції українського суспільства в контексті викликів та загроз подій на Донбасі» за моніторинговими даними Інституту соціології НАН України / М.О. Шульга [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.i-soc.com.ua/institute/shulga.php>
5. *Гончарук, Т. В.* Ментально-філософські засади національного буття, їх детермінуючий вплив на суспільні процеси [Текст] / Т. В. Гончарук // *Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик [та ін.] ; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – С. 44-71*
6. *Гончарук Т., Шумка М.* Національно-культурна ідентичність як маркер модернізованого українського суспільства // *Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць. Книга 6. – Л.: УБС НБУ, 2013. – 722с. – С. 391-399.*
7. *Гурик М. І.* Історична пам'ять народу у контексті актуальних завдань розбудови модерної української нації. / М. І. Гурик // *Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик, М. Л. Шумка, В. Я. Томахів [та ін.] ; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – С. 90-113.*
8. *Гнасевич Н. В.* Українська національна ідея: генеза та сучасний зміст / Н. В. Гнасевич // *Світоглядні та соціокультурні засади формування української модерної нації: моногр. / авт.колектив : О. М. Рудакевич (керівник) та ін. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 256 с.*
9. *Рудакевич, О.* Взаємозв'язок національної ідентичності і культури в націєтворчому процесі / О.Рудакевич // *Грані : [наук.-теорет. громад.-політ. альманах]. – 2010. – № 2. – С. 155–159.*